

Demokrātiskā **opozīcija**

Venecuēlā

2017. gada Saharova balvas laureāte

Kopš 1988. gada Eiropas Parlaments piešķir Saharova balvu par domas brīvību cilvēkiem un organizācijām, kas sniegušas ārkārtīgi nozīmīgu ieguldījumu cilvēktiesību aizstāvībā.

Demokrātiskā opozīcija Venecuēlā

Nacionālā asambleja (Hulio Borhess (*Julio Borges*)) un visi organizācijas *Foro Penal Venezolano* uzskaitītie politiešlodzītie, kurus pārstāv Leopoldo Lopess (*Leopoldo López*), Antonio Ledesma (*Antonio Ledezma*), Daniels Sevalloss (*Daniel Ceballos*), Jons Goikoeča (*Yon Goicoechea*), Lorāns Salehs (*Lorent Saleh*), Alfredo Ramoss (*Alfredo Ramos*) un Andrēa Gonsalesa (*Andrea González*)

Jau vairākus gadus Venecuēlā valda politiska krīze. Pie varas esošā partija pastāvīgi ierobežo tiesiskumu un neievēro konstitucionālo kārtību, un 2017. gada martā ar Augstākās tiesas lēmumu demokrātiski ievēlētās Nacionālās asamblejas pilnvaras tika pasludinātas par spēkā neesošām. Nacionālās asamblejas priekšsēdētājs Hulio Borhess par situāciju Venecuēlā ir izteicies šādi: “Tas, kas notiek Venecuēlā, nav tikai politiska konfrontācija. Tā ir būtiska, eksistenciāla un vērtību konfrontācija.”

Tajā pašā laikā politiešlodzīto skaits jau ir pārsniedzis 600 — tā savā nesenaajā ziņojumā norāda labi zināmā Venecuēlas cilvēktiesību aizsardzības organizācija *Foro Penal Venezolano* (juridisku konsultāciju forums Venecuēlā), kas bez maksas sniedz juridiskās konsultācijas tiem, kuriem nepietiek līdzekļu un kuri protestu laikā, iespējams, ir patvaļīgi aizturēti, spīdzināti vai aizskarti. Starp politiešlodzītājiem ir pazīstami opozīcijas līderi Leopoldo Lopess, Antonio Ledesma, Daniels Sevalloss, Jons Goikoeča, Lorāns Salehs, Alfredo Ramoss un Andrēa Gonsalesa.

Pēc vairāk nekā trim apcietinājumā pavadītiem gadiem Venecuēlas opozīcijas līderim Leopoldo Lopesam jūlijā uz laiku tika noteikts mājas arests, bet 2017. gada augustā viņš atkal tika nogādāts cietumā. Cits ievērojams opozīcijas līderis un bijušais Karakasas mērs Antonio Ledesma mājas arestā ir kopš 2015. gada; ieslodzījumā atrodas arī bijušais Iribarenas mērs Alfredo Ramoss, bijušais Sankristobalas mērs Daniels Sevalloss, kā arī students Lorāns Salehs. Starp politiešlodzītājiem ir arī divi Spānijas valstspiederīgie — Andrēa Gonsalesa un Jons Goikoeča.

Kopš gada sākuma ir noslepkavoti vairāk nekā 130 oponenti un vairāk nekā 500 personas ir patvaļīgi apcietinātas.

Andrejs Saharovs

Andrejs Saharovs (1921–1989) bija pazīstams PSRS fiziķis, cilvēktiesību aktivists, disidents un reformu atbalstītājs. Kodolfizikas pionieris un padomju ūdeņraža bumbas radītājs Andrejs Saharovs 32 gadu vecumā kļuva par Padomju Savienības Zinātņu akadēmijas pilntiesīgu locekli. Tomēr 20. gadsimta piecdesmito gadu beigās aizvien vairāk pieauga viņa bažas par kodolizmēģinājumu ietekmi un viņa darba politiskajām un morālajām sekām, kas varēja novest pie cilvēku masveida bojāejas. Sešdesmitajos gados viņš sāka kritizēt kodolbruņošanos, kā rezultātā viņam aizliedza strādāt visos slepenajos armijas projektos un atņēma līdzšinējās privilēģijas.

1970. gadā viņš kļuva par vienu no PSRS Cilvēktiesību komitejas dibinātājiem un sāka nodarboties ar cilvēktiesību un politisko prāvu upuru aizsardzību.

Andrejs Saharovs 1972. gadā apprecējās ar cilvēktiesību aktivisti Jeļenu Bonneri. Neraugoties uz arvien pieaugošo valdības spiedienu, A. Saharovs ne tikai centās panākt disidentu atbrīvošanu savā valstī,

bet kļuva par vienu no drosmīgākajiem režīma kritiķiem, iedvesmojot līdzcilvēkus cīnīties pret pamattiesību neievērošanu. Kā norādīja Nobela Miera prēmijas komiteja, kas viņam 1975. gadā piešķīra Miera prēmiju, Andrejs Saharovs bija “cīvēces sirdsapziņas runasvīrs”. Viņam neļāva personīgi saņemt Nobela prēmiju, taču ne represijas, ne trimda nesalauza viņa pretestību.

Andrejs Saharovs 1980. gadā tika izsūtīts uz slēgto Gorkijas pilsētu — pēc tam, kad viņš publiski protestēja pret Padomju Savienības militāro iebrukumu Afganistānā 1979. gadā. Izsūtījumā viņš dzīvoja stingrā policijas uzraudzībā. Atzīstot A. Saharova mūža garumā veikto cilvēktiesību aizstāvības darbu, Eiropas Parlaments 1988. gadā izveidoja viņa vārdā nosauktu balvu. Kā izteicās Žans-Fransuā Denio, kurš vadīja šo iniciatīvu, A. Saharovs bija “eiropietis, kurš personificēja domas un vārda brīvību un, savas pārliecības un sirdsapziņas vadīts, šo vērtību vārdā atteicās no materiālajiem labumiem un pagodinājumiem, kurus viņš būtu varējis saņemt, ja nebūtu par šīm vērtībām iestājies”.

Saharova Balva

Šī balva par domas brīvību, ko pirmoreiz piešķīra 1988. gadā Nelsonam Mandelam un Anatolijam Marčenko, ir augstākais cieņas apliecinājums centieniem cilvēktiesību jomā, ko piešķir Eiropas Savienība. Ar to tiek izteikta atzinība personām, grupām un organizācijām, kuras ir būtiski veicinājušas domas brīvības aizsardzību. Ar šīs balvas un ar to saistītā tīkla starpniecību ES atbalsta laureātus, kuri tādējādi tiek stiprināti un atbalstīti viņu cīņā.

Saharova balva līdz šim ir piešķirta disidentiem, politiskiem līderiem, žurnālistiem, juristiem, pilsoniskās sabiedrības aktīvistiem, rakstniekiem, mātēm, sievietēm, minoritāšu līderiem, pretterorisma grupai, miera aktīvistiem, aktīvistam, kurš iestājās pret spīdzināšanu, karikatūristam, tiem, kuri ilgstoši ieslodzīti pārliecības dēļ, kinorežisoram, ANO kā organizācijai un pat bērnam, kurš cīnās par tiesībām uz izglītību. Šī balva jo īpaši tiek piešķirta par vārda brīvības, minoritāšu tiesību aizsardzības, starptautisko tiesību ievērošanas, demokrātijas attīstīšanas un tiesiskuma īstenošanas veicināšanu.

Saharova balvu un naudas prēmiju 50 000 eiro apmērā Eiropas Parlaments piešķir

svinīgā sēdē Strasbūrā katra gada beigās. Kandidātus var izvirzīt ikviena Parlamenta politiskā grupa, kā arī to var darīt atsevišķi deputāti (ja kandidātu atbalsta vismaz 40 deputāti). Ar kandidātiem iepazīstina kopīgā Ārlietu komitejas, Attīstības komitejas un Cilvēktiesību apakškomitejas sēdē, un to locekļi balso par atlases sarakstā iekļautiem trim kandidātiem.

Galīgo Saharova balvas laureātu vai laureātus izvēlas Priekšsēdētāju konference — tā ir Eiropas Parlamenta priekšsēdētāja vadīta struktūra, kurā darbojas visu Parlamentā pārstāvēto politisko grupu vadītāji. Tādējādi balvas saņēmēja izvēle kļūst par patiesu Eiropas izvēli.

Laureāti

- 2017. gads** — Demokrātiskā opozīcija Venecuēlā
- 2016. gads** — Nadia Murada un Lamija Adži Bašara
- 2015. gads** — Raifs Badāvi
- 2014. gads** — Deniss Mukvege
- 2013. gads** — Malala Jusafzaja
- 2012. gads** — Nasrina Sotudeha un Džafars Panahi
- 2011. gads** — “Arābu pavasaris” (Muhameds Buazizi, Ali Ferzats, Asma Mahfūza, Ahmeds El Senusi un Razana Zaituneha)
- 2010. gads** — Giljermo Farinjass
- 2009. gads** — “Memoriāls” (Oļegs Orlovs, Sergejs Kovaļovs un Ludmila Aleksejeva “Memoriāla” un visu pārējo cilvēktiesību aizstāvju Krievijā vārdā)
- 2008. gads** — Hu Dzja
- 2007. gads** — Salihs Mahmuds Mohameds Osmans
- 2006. gads** — Aleksandrs Milinkevičs
- 2005. gads** — *Damas de Blanco*, Hauva Ibrahima, “Reportieri bez robežām”
- 2004. gads** — Baltkrievijas Žurnālistu savienība
- 2003. gads** — ANO ģenerālsēkretārs Kofi Annans un viss ANO personāls
- 2002. gads** — Osvaldo Hosē Paija Sardinjass
- 2001. gads** — Izats Gazavi, Nurita Peleda-Elhanana, monsinjors Zakariešs Kamveņu
- 2000. gads** — *¡BASTA YA!*
- 1999. gads** — Šanana Gušmao
- 1998. gads** — Ibrahims Rugova
- 1997. gads** — Salima Gezali
- 1996. gads** — Vei Džinšens
- 1995. gads** — Leila Zana
- 1994. gads** — Taslima Nasrīna
- 1993. gads** — *Oslobođenje*
- 1992. gads** — *Las Madres de Plaza de Mayo*
- 1991. gads** — Adems Demači
- 1990. gads** — Auna Sana Sū Čī
- 1989. gads** — Aleksandrs Dubčeks
- 1988. gads** — Nelsons Rolihlahla Mandela, Anatolijs Marčenko (pēc nāves)

Andrejs Saharovs ar sievu Jeļenu Bonneri

© Yury Rost

Publicitātes foto

© Eiropas Savienība, 2017 — EP/AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1859-0
doi:10.2861/962024
QA-06-17-130-LV-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1896-5
doi:10.2861/072995
QA-06-17-130-LV-N

europarl.europa.eu/saharov
#SaharovaBalva